

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19.05.2006, sp. zn. 20 Co 194/2006

Číslo:

Právní věta:

Soud:

Datum rozhodnutí: 01.01.1970

Spisová značka:

Číslo rozhodnutí:

Číslo sešitu:

Typ rozhodnutí:

Hesla: Řízení před soudem

Předpisy: 99/1963 Sb. § 191a

Druh:

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 33

Oznamovací povinnost ústavu vykonávajícího zdravotnickou péči stanovená v § 191a odst. 1 o. s. ř. je dána ve všech případech, kdy nebyl do 24 hodin dán písemný souhlas osoby (příp. jejího zákonného zástupce) převzaté do ústavu, s tímto převzetím, nikoliv jen v případech, kdy tato osoba (její zákonný zástupce) svůj souhlas s převzetím do ústavu odmítla udělit.

(Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. 5. 2006, sp. zn. [20 Co 194/2006](#))

Městský soud v Praze jako soud odvolací se zabýval podmínkami aplikace ustanovení § 191a a § 191b o. s. ř.

Z odůvodnění:

Podle čl. 8 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „LZPS“) je osobní svoboda zaručena. Dle čl. 8 odst. 6 LSPZ zákon stanoví, ve kterých případech může být osoba převzata nebo držena v ústavní zdravotnické péči bez svého souhlasu. Takové opatření musí být do 24 hodin oznámeno soudu, který o tomto umístění rozhodne do 7 dnů.

Dle § 23 odst. 4 zákona č. 20/1966 Sb., o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, je možné bez souhlasu nemocného provádět vyšetřovací a léčebné výkony, a je-li to podle povahy onemocnění třeba, převzít nemocného i do ústavní péče

- a) jde-li o nemoci stanovené zvláštním předpisem, u nichž lze uložit povinné léčení,
- b) jestliže osoba jevící známky duševní choroby nebo intoxikace ohrožuje sebe nebo své okolí, anebo
- c) není-li možné vzhledem ke zdravotnímu stavu nemocného vyžádat si jeho souhlas a jde o neodkladné výkony nutné k záchraně života či zdraví,

d) jde-li o nosiče.

Dle § 24 citovaného zákona převzetí nemocného bez jeho písemného souhlasu do ústavní péče z důvodů uvedených v § 23 odst. 4 je zdravotnické zařízení povinno do 24 hodin oznámit soudu, v jehož obvodu má sídlo. Převzetí se soudu neoznamuje, jestliže nemocný dodatečně ve lhůtě 24 hodin projevil souhlas s ústavní péčí.

Dle § 191a odst. 1 o. s. ř. ústav vykonávající zdravotnickou péči (dále jen „ústav“), ve kterém jsou umístovány osoby z důvodů uvedených ve zvláštním předpise, je povinen oznámit do 24 hodin soudu, v jehož obvodu ústav je, převzetí každého, kdo v něm byl umístěn bez svého písemného souhlasu.

Dle § 191b odst. 1 o. s. ř. o každém, o němž je ústav povinen učinit oznámení podle § 191a (dále jen „umístěný“), zahájí soud, v jehož obvodu je ústav, řízení o vyslovení přípustnosti převzetí podle § 191a odst. 1 nebo omezení podle § 191a odst. 2 (dále jen „převzetí“) a dalším držením v ústavu, ledaže převzetí a držení nařídil soud v jiném řízení. Dle odst. 4 citovaného ustanovení do sedmi dnů ode dne, kdy došlo k omezení podle § 191a, soud usnesením rozhodne, zda k převzetí došlo ze zákonných důvodů (§ 191a odst. 1).

Ze shora uvedených zákonných ustanovení je zřejmé, že právní názor soudu prvního stupně o tom, že oznamovací povinnost ústavu dle § 191a o. s. ř. se týká jen těch umístěných, kteří ke svému umístění do ústavu odmítli dát písemný souhlas, není správný. Odvolací soud se naopak ztotožnil s argumenty ústavu, že oznamovací povinnost se týká všech, kteří byli v ústavu umístěni bez svého písemného souhlasu, tj. i těch, kteří svůj souhlas objektivně nemohli dát (nemohli svoji vůli projevit) pro svůj nepříznivý zdravotní stav.

Zákon č. 20/1966 Sb., o zdraví lidu, jako zvláštní předpis ve smyslu § 191a odst. 1 o. s. ř. vymezuje situace, kdy ústav může převzít (umístit) nemocného do ústavní péče bez jeho písemného souhlasu, a to v případech, které jsou natolik společensky odůvodněné, že zájem na odstranění škodlivého následku v osobní sféře umístěného či jiné osoby objektivně převažuje nad zájmem umístované osoby na zachování její osobní svobody (srov. čl. 8 odst. 1 a odst. 6 LZPS). Právě proto, že jde o zásah do jednoho ze zaručených základních práv občana (práva na osobní svobodu), nemůže být ponecháno jen na ústavu zdravotnické péče, jak jeho odborní pracovníci vyhodnotí splnění podmínek zákona pro umístění osoby bez jejího písemného souhlasu do ústavní péče, ale musí zde být vytvořena zákonná pojistka, totiž soudní přezkum postupu ústavu tak, aby nemohlo dojít k nesprávnému vyhodnocení situace ze strany ústavu při omezení osobní svobody občana, příp. snad i ke zneužití tohoto umístění v rozporu s objektivními zájmy umístěného. Zákon (§ 24 zákona o zdraví lidu, § 191a odst. 1 o. s. ř.) proto s kategorickým požadavkem čl. 8 odst. 6 LZPS ukládá ústavu, aby v určené lhůtě oznámil soudu převzetí každého, kdo v něm byl umístěn bez svého písemného souhlasu, bez ohledu na to, zda umístěný (event. za něj jeho zákonný zástupce) odmítl dát souhlas s tímto umístěním, nebo zda umístěný objektivně svůj souhlas se svým umístěním do ústavu dát nemohl, např. proto, že byl přijat v bezvědomí či obdobném stavu, kdy svoji skutečnou vůli nemohl projevit. V tomto směru je ustanovení čl. 8 odst. 6, věta druhá, LZPS jednak generální pro všechna v úvahu přicházející převzetí osob do ústavu bez jejich písemného souhlasu, jednak kogentní (srov. dikci „takové opatření musí být do 24 hodin oznámeno soudu“), nepřipouštějící jiný výklad. Tomuto požadavku odpovídá i zákonná úprava dle § 191a odst. 1 o. s. ř., svojí povahou rovněž kogentní, ukládající povinnost ústavu oznámit převzetí každého, kdo v něm byl umístěn bez svého písemného souhlasu. Soud pak o každém, o němž je ústav povinen učinit oznámení, zahájí řízení, s výjimkou případů dle § 191b odst. 1, in fine, o. s. ř. V daném případě byl F. H. dle sdělení ústavu přijat do ústavní péče z důvodu uvedeného v § 23 odst. 4 písm. c) zákona č. 20/1966 Sb., bylo proto zákonnou povinností ústavu oznámit jeho umístění soudu do 24 hodin od převzetí a následně byl soud povinen zahájit řízení o vyslovení přípustnosti jeho převzetí (umístění) do ústavu dle § 191ab odst. 1 o. s. ř.

Argument soudu prvního stupně, že reálně nebylo možno provést důkazy pro posouzení zákonnosti důvodů převzetí dle § 191b odst. 3 o. s. ř. (výslech umístěného, umožnění mu zvolit si zástupce apod.) a že proto je zahajování řízení a rozhodování v detenčním řízení neúčelné a nadbytečné, nemůže obstát z praktických ani teoretických důvodů. Podle obsahu spisu došlo k převzetí F. H. do ústavu dne 3. 4. 2006, ústav jeho umístění oznámil až dne 7. 4. 2006 (nedodržel tak zákonnou 24

hodinovou lhůtu) a soud rozhodl prakticky bez jakýchkoliv úkonů dne 10. 4. 2006. Není zřejmé, na základě jakých zjištění učinil soud prvního stupně závěr, že v době rozhodnutí (tj. týden po umístění jmenovaného do ústavu) není tento schopen jakéhokoliv výsledku či vyjádření ke svému umístění, že není schopen zvolit si zástupce apod. Odkaz v odůvodnění usnesení na „telefonické doplnění“ původního oznámení ošetřujícím lékařem je zcela neurčitý, při absenci záznamu obsahu telefonického sdělení do spisu i nepřezkoumatelný (který lékař a co k věci sdělil, kterého dne se tak stalo, proč není umístěný schopen udělit písemný souhlas s umístěním do ústavu atd.). Postup soudu je dále nesoustředěný, neboť v telefonickém doplnění měl lékař sdělit, že jmenovaného našli doma v bezvědomí, ale soud v této souvislosti ani nezjistil, kde má jmenovaný své bydliště (kde byl „doma“ nalezen), za jakých okolností se tak stalo, zda má jmenovaný nějaké příbuzné či jsou zde jiné osoby, které by o něm mohly podat informace, případně z nichž by si mohl zvolit svého zástupce pro řízení dle § 191b odst. 2 o. s. ř. V tomto směru je třeba ovšem vytknout i ústavu, že ve formuláři, jímž oznámil soudu převzetí F. H. do ústavu, žádný z těchto údajů nesdělil a omezil se na zcela obecnou informaci o převzetí jmenovaného dle § 23 odst. 4 písm. c) zákona č. 20/1966 Sb., bez uvedení konkrétních okolností při nalezení jmenovaného, adresy bydliště, alespoň obecné informace o jeho zdravotním stavu, uvedení osob, které lékaře přivolaly, případně uvedení osob, které by mohly být o hospitalizaci uvědoměny apod. Takové údaje jsou nutné pro alespoň základní orientaci soudu při volbě procesního postupu – třeba i velmi neformálního v zájmu urychleného rozhodnutí – v detenčním řízení.

Jak je zřejmé, soud prvního stupně v době svého rozhodnutí neměl (alespoň podle obsahu spisu) žádné relevantní podklady pro závěr, že nelze umístěného ani vyslechnout, ani jej poučit o možnosti zvolit si zástupce pro řízení. Jeho závěr je tak nepřezkoumatelný, navíc okolnost, že umístěný je údajně v bezvědomí, nemůže být překážkou, aby si soud, považuje-li to za nutné v konkrétním případě, tuto skutečnost ověřil i osobní návštěvou v ústavu tak, aby mohl za přítomnosti ošetřujícího lékaře posoudit, zda předchozí písemné sdělení lékaře (zde chybějící) odpovídá i v době rozhodnutí aktuální skutečnosti. Nelze přisvědčit názoru soudu prvního stupně, že ústavu by vznikla oznamovací povinnost až ve lhůtě 24 hodin od doby, kdy se zdravotní stav nemocného přijatého v bezvědomí „zlepší natolik, že je objektivně schopen udělit souhlas s držením v ústavu, ale neučiní tak.“ Jednak jde o právní názor jsoucí v rozporu se shora uvedeným výkladem odvolacího soudu, jednak by nemuselo být ve všech případech zřejmé, kdy již nastal okamžik zlepšení zdravotního stavu umístěného, že „by mohl udělit souhlas, ale neučinil tak,“ a tedy kdy počala běžet ústavu zákonná lhůta k oznámení jeho převzetí soudu. Nelze předjímat všechny možné situace a okolnosti převzetí osob do ústavu a všechny možné objektivní důvody, pro které nemohou udělení svého souhlasu s umístěním v ústavu tyto osoby uvážit či vyjádřit, proto zákon zcela logicky stanoví konkrétní okamžik vzniku oznamovací povinnosti ústavu ohledně převzaté (umístěné) osoby bez jejího souhlasu do ústavu, jímž je právě objektivně zjistitelný okamžik jejího převzetí ústavem do ústavní péče. Argument soudu prvního stupně o nadbytečnosti zahajování řízení (při převzetí osoby v bezvědomí apod.), či dokonce argument vzniku nákladů „v souvislosti s neúčelným ustanovováním advokátů“ je zcela nepřipadný a rezignující na ústavní záruku ochrany osobní svobody občanů, což by bylo v rozporu s účelem detenčního řízení a s naplňováním nezastupitelné úlohy soudu při posuzování přípustnosti převzetí osob do ústavu zdravotní péče bez jejich písemného souhlasu. Formulaci „převzetí každého, kdo v něm (v ústavu) byl umístěn bez svého písemného souhlasu,“ je nutno vykládat tak, že se jedná o všechny případy, kdy zde písemný souhlas osoby (případně jejího zákonného zástupce) s převzetím (umístěním) do ústavu do 24 hodin od převzetí prostě není, bez ohledu na to, z jakého důvodu nebyl dán, a nelze ji omezovat jen na případy – jak učinil soud prvního stupně – kdy osoba svůj souhlas s umístěním do ústavu dát odmítne. Výklad soudu prvního stupně je nepřijatelně restriktivní, přičemž jde o ustanovení, které má být pojistkou proti případnému nezákonnému omezování osobní svobody občanů, kdy soudní kontrola každého omezení osobní svobody musí být co nejširší, proto jakýkoli restriktivní výklad rozsahu takové záruky (v neprospěch zaručeného ústavního práva) není přijatelný. Uvedené principy zastává i právní teorie (srov. např. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 6. vyd. Praha:

C. H. Beck, 2003, str. 806 a násl.).